

Nr 115.

Av herr Nilsson, Alexander, m. fl., med förslag till förordning angående utförselbevis för råg och vete.

Oaktat Kungl. Maj:ts proposition till föregående års riksdag om utförselbevis för vete och råg av riksdagen avlogs, anse vi oss ändock böra underställa denna fråga riksdagens prövning, dels emedan riksdagens andra kammare genom nyval undergått viss förändring, och dels emedan jordbruket, så länge hittillsvarande ineffektivitet hos spannmålstullarna består, drabbas av en orättvisa i jämförelse med industrien, därigenom att industri-skyddet, såsom ock tull- och traktatkommittén påvisat, är bättre utnyttjat än jordbruksskyddet. Så länge nuvarande tullskyddssystem består, måste det därför vara en viktig angelägenhet för jordbrukets representanter att söka åt jordbruket återvinna det jämnviktsläge, som avsågs med tullskyddssystemets införande i vårt land på 1880-talet, men som sedermera under utvecklingens gång gått förlorat.

1922 års spannmålsmarknadssakkunniga hava ovedersägligen påvisat, att tullen å brödspannmål, sedan den fria prisbildningen efter världskrigets slut återinträdde, förlorat större delen av sin effektivitet och tidvis nästan icke alls verkade, vilket de tillskrev o lantmännens rikliga utbud på hösten och nödtvång att sälja till de inhemska avnämarna samt kvarnindustriens förmåga att till sin fördel utnyttja situationen.

Som bevis för spannmålstullens ineffektivitet hava de anført prisdifferensen mellan vete och råg i Malmö och Köpenhamn, alldenstund mellan svensk och dansk spannmål icke förefinnes någon kvalitetsskillnad, om vars värde man behöver tvista. Denna prisskillnad under höstmånaderna 1922 framgår av nedanstående sammanställning, där priserna angivits i kronor pr 100 kg.

Vete.

1922.	Svenskt.	Danskt.	Prisdifferens.
September	16.61	16.98	— 0.37
Oktober	16.99	16.73	+ 0.26
November	18.27	17.95	+ 0.32
December	18.79	18.45	+ 0.34

Råg.

1922.	Svenskt.	Danskt.	Prisdifferens.
September.....	15.61	15.65	— 0.04
Oktober.....	15.18	16.12	— 0.94
November.....	16.67	16.37	+ 0.30
December.....	16.98	17.29	— 0.31

I medeltal för ifrågavarande höstmånader 1922 överstego de svenska vetepriserna de danska med allenast 14 öre, d. v. s. tullen å vete verkade med endast 5 % av sitt nominella belopp, under det att de svenska rågpriserna lågo under de danska med 99 öre, d. v. s. att tullen å råg icke alls verkade, utan att därutöver en underbetalning av svensk råg förekom.

På hösten år 1923 återupprepades — såsom föredragande departementschefen framhåller uti propositionen om utförselbevis till 1924 års riksdag — det ogynnsamma prisläget för de svenska spannmålsproducenterna, ehuru väl icke i samma grad som år 1922, i det att underpriset för svenskt vete i jämförelse med danskt utgjorde

under September 1923.....	1.45 kr.
» Oktober »	2.16 »
» November »	2.04 »
» December »	1.63 »

För råg har ingen jämförelse kunnat göras på grund av att den svenska rågen detta år blev i hög grad regnskadad.

Under det senast förflutna året 1924 blevo förhållandena helt förändrade. Till följd av de svåra väderleksförhållandena hösten 1923 kunde höstsädesfälten i stor utsträckning icke besås, och den höstsäd, som såddes, kom sent upp och övervintrade dåligt, varför 1924 års höstsädesskörd blev kvantitativt ringa och mångenstädes kvalitativt dålig.

Statistiska centralbyrån uppskattar preliminärt höstsädesskörden

år 1924 till 198,100 ton vete och 288,600 ton råg				
mot 1923 » 301,600 » » » 619,800 » »				
1922 » 258,893 » » » 562,192 » »				
1921 » 335,717 » » » 674,616 » »				

sålunda endast till $\frac{2}{3}$ av veteskörden i medeltal för närmast föregående tre år och mindre än hälften av rågskörden för samma år.

Denna ringa skörd medförde i förening med osedvanligt sen bärgning, att utbuden av spannmål hösten 1924 blevo sparsamma, och därtill kommo stigande priser på världsmarknaden, som också verkade återhållande på utbuden.

De stigande världsmarknadspriserna torde hava sin huvudsakliga förklaring uti någon minskning av den med vete och råg besädda arealen i

Nordamerikas förenta stater och i Canada i förening med ogynnsamma väderleksförhållanden. Den därav föranledda minskningen av världsskörden, särskilt av vete, har förorsakat en stark stegring av vetepriserna, med vilka även rågpriserna följt.

Pristegringen gjorde sig märkbar för vårt lands jordbrukare i och med att den nya skörden började komma i marknaden, och förorsakade en oavbrutet fortgående stegring av de inhemska brödsädespriserna ända till årets slut.

Uti efterföljande sammanställning, som gjorts av Sveriges Allmänna Lantbrukssällskap efter svensk spannmålsnotering och Köpenhamns börsnotering, och därvid det svenska priset betecknar riksmedeltalet för 128 skpds vete och 118 skpds råg vid kvarn och det danska priset börspriset för 128—132 skpds vete och 117—122 skpds råg i sv. kronor, lämnas en översikt över spannmålspriserna hösten 1924.

Vete.

1924.	Svenskt.	Danskt.	Prisdifferens.
September.....	23.44	21.44	+ 2.00
Oktober.....	26.86	23.23	+ 3.63
November.....	27.03	23.48	+ 3.55
December.....	27.40	24.34	+ 3.06

Råg.

September.....	21.04	18.47	+ 2.57
Oktober.....	26.49	22.77	+ 3.72
November.....	26.11	22.33	+ 3.78
December.....	26.53	22.99	+ 3.54

Av denna sammanställning framgår, att, med undantag för september månad, då hemmamarknaden faktiskt icke hann med den hastiga prisstegringen på utlandsmarknaden, den svenska tullen på vete blivit i jämförelse med prisläget i Danmark nästan helt utnyttjad och tullen å råg överskriden.

En jämförelse med de i svensk spannmålsnotering angivna priserna å amerikansk spannmål, som samtidigt kunde köpas, cif svensk hamn och förtullad, giver vid handen, att de inhemska priserna understego de utländska, bortsett från september månad, med kr. 1.58 för vete och 0.41 för råg, vilket bl. a. kan förklaras av de importerade sorternas större torrhet och, beträffande vete, i vissa fall högre kvalitet.

De sålunda erhållna högre försäljningspriserna för svensk spannmål hava givetvis varit välkomna för de jordbrukare, som haft brödsäd att avyttra, men de hava varit betungande för det stora antal jordbrukare, som på grund av utgången höstsäd, måste köpa både vete och råg för eget och sina arbetares behov.

Men även de jordbrukare, som haft brödsäd att sälja, hava dock, trots de högre priserna, i regel icke haft någon vinst på sin höstsädesodling utan snarare förlust, ty då produktionskostnaderna pr hektar i stort sett äro oförändrade, men skörden blivit endast hälften eller $\frac{2}{3}$ av normal skörd, måste produktionskostnaderna pr 100 kg. säd bliva fördubblade, resp. ökade med hälften.

För det svenska jordbruket hava sålunda de stegrade priserna å brödsäd icke inneburit någon förbättring av det ekonomiska läget, men väl motverkat den avsevärda försämring, som skulle hava inträtt, därest icke jordbrukarne erhållit en viss kompensation för den felslagna skörden uti högre priser för de saluförda partierna.

Erfarenheterna från den gångna hösten visa sålunda tydligt, att, om jordbrukarne hava ringa kvantiteter spannmål att sälja, bliver konkurrensen om dessa livligare från köparnes sida, och relativt bättre priser erhållas för den svenska spannmålen, varigenom tullen bättre utnyttjas.

Att tillråda jordbrukarne att avsiktligt minska sin höstsädesareal i sådan omfattning, att detta mål kan nås, synes oss dock icke förenligt med landets intressen, då därigenom importbehovet av utländsk spannmål bliver så mycket större, varigenom vår handelsbalans i motsvarande grad ytterligare försämras.

Det nuvarande prisläget å spannmålsmarknaden torde ock vara av tillfällig natur och bero på flere samverkande omständigheter, vadan en återgång till avsevärt lägre pris kan antagas.

Även om de nuvarande prisförhållandena icke skulle kunna motivera några åtgärder från statens sida för brödsädesodlingens uppehållande, synas oss dock med hänsyn till den framtida utvecklingen vissa statsåtgärder vara erforderliga.

Enligt en undersökning av den under 1924 års höst med vete och råg besådda arealen, som Sveriges Allmänna Lantbrukssällskap företagit, är den nu med höstvete besådda arealen av samma omfattning som år 1922 under det att höstrågarealen minskats med 16.4 %. Då därtill kommer, att den nu växande höstsäden har ett synnerligen lovande utseende, torde, om inga särskilt ogynnsamma omständigheter tillstöta, 1925 års höstsädeskörd bliva av ungefär normal storlek.

Därav följer då, enligt hittills vunnen erfarenhet, att när denna skörd skall realiseras, de inhemska köparne förhålla sig reserverade och söka trycka priserna, varigenom tullen blir i större eller mindre grad verkningslös. Det är sålunda antagligt, att samma företeelse kommer att återupprepas innevarande års höst, som även belysts för åren 1922 och 1923, såvida icke producenterna kunna beredas något skydd mot köparnes i viss mån monopoliserade ställning.

Bland de statsåtgärder, som i detta syfte föreslagits, må nämnas importreglering och utförselbevis. Då emellertid en importreglering, ehuru den

får anses som ett effektivt medel, dock icke hos statsmakterna rönt större anslutning, anse vi oss böra återupptaga det förslag om utförselbevis, som av Kungl. Maj:t framlades för 1924 års riksdag, och som, även om det icke möjliggör fullt utnyttjande av de fastställda tullsatserna, dock skulle medföra en avsevärd förbättring av jordbrukarnas möjligheter att avyttra sin spannmål utan att konsumenternas intressen därigenom bleve trädde för nära.

Emellertid anse vi, att systemet med utförselbevis icke bör definitivt upptagas uti tullagstiftningen utan endast försöksvis tillämpas under två år, så att erfarenhet måtte kunna vinnas om dess verkningar, varom nu så olika meningar äro rådande.

På grund av vad sålunda anförts få vi härmed hemställa,

att riksdagen behagade antaga det såsom bilaga A till denna motion fogade förslaget till förordning angående utförselbevis för vete och råg.

Stockholm den 21 januari 1925.

Alexander Nilsson.

Karl Andersson
i Eliantorp.

L. G. Bodin.

Anders Elisson.

Albin Andersson.

Oscar Ericson.

Per Gustafsson.

G. Sederholm.

Ernst Svensson,
Eskhult.

Joh. Johansson,
Friggeråker.

Elof B. Andersson.

Petrus Nilsson.

Nils Ant. Nilsson.

Jöns Pålsson.

Bilaga A.

FÖRSLAG

till

förordning angående utförselbevis för råg och vete.

Häri genom förordnas som följer:

§ 1.

Den, som av omalen råg eller omalet vete, varöver han utan hinder av tullverket kan inom riket fritt förfoga, på en gång till utförsel angiver och med en och samma lägenhet sjöledes eller på järnväg utför sammanlagt eller av någotdera slaget minst 500 kilogram, äger, såvida den utförda varan skäligen kan anses marknadsgill, av vederbörande tullmyndighet er-

hålla bevis om utförseln, med angivande tillika av det tullbelopp, som skolat utgå vid införsel av sådan vara till enahanda myckenhet.

Utförsel till svensk frihamn berättigar icke till erhållande av utförselbevis.

§ 2.

Innehavare av utförselbevis vare berättigad att, inom sex månader från det angivningen till utförsel ägt rum, mot bevisets återställande

antingen utan tullavgifts erläggande införa omalen eller malen råg eller omalet eller malet vete till så stor myckenhet, att den tull, som enligt tulltaxan skolat därå belöpa, är lika med det i utförselbeviset angivna tullbeloppet,

eller, i den mån för varor, som nu sagts, inom förenämnda tid av sex månader influtna tullavgifter, efter avdrag av två procent, därtill lämna tillgång, hos generaltullstyrelsen utbekomma sagda belopp med avdrag av två procent.

§ 3.

Av Konungen meddelas närmare föreskrifter rörande utfärdande av utförselbevis samt författningens tillämpning i övrigt.

Denna förordning träder i kraft den 1 augusti 1925 och gäller till och med den 31 juli 1927.
